

Záró beszámoló

a 116691 azonosítójú

"A magyar élsport versenyképessége az egyéni és csapatsportágakban működő gazdasági ösztönzők tükrében"
című kutatásról

A kutatás folyamán első alkalommal került sor a magyar sport versenyképességét meghatározó tényezők azonosítására, tudományos igényű vizsgálatára és az az eredmények publikálására. A kutatási terv szerint elkészült PhD-disszertáció, a folyóiratcikkek, kiadványok, konzultációk és konferencia előadások nagymértékben hozzájárultak a téma megismertetéséhez, a döntéshozók szempontjainak szélesítéséhez, a sporttal kutatói szempontból foglalkozók körének bővítéséhez.

A kutatás során kialakultak azok a hazai és nemzetközi kapcsolatok, amelyek a további elemzések alapjául szolgálhatnak és sikerült olyan PhD-, illetve egyetemi hallgatókat is bevonni, akik a téma továbbfejlesztését fogják megvalósítani.

A kutatás során született publikációk összefoglalásaként a Magyar Sporttudományi Társaság közreműködésével megjelent a kutatás címét viselő kötet, amely könnyen kezelhetően tárja az érdeklődők elé a kutatás előzményeit, illetve eredményeit.

A kutatás során megjelenő publikációk

Csurilla, G., Gulyás, E., & Sterbenz, T. (2017). A brit élsport sikere mögött álló irányítási rendszer. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 37–55.

Gulyás, E. (2016). *Competitiveness of the Hungarian Elite Sport System*. 2015 PhD Students Research Grant Programme, IOC Olympic Studies Centre.

Gulyás, E., Sterbenz, T., & Kovács, E. (2016). Efficiency of Governmental Funding in Hungary. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 72, 41–50.

Kendelényi-Gulyás, E. (2018): *A magyar élsport versenyképessége és az állami finanszírozás hatékonyságának kapcsolata*. (PhD-disszertáció, Testnevelési Egyetem, 2018)

Kovács, E., Gulyás, E., & Sterbenz, T. (2017). Determinants of a nation's sport performance at different mega sport events. *Society and Economy*, 39, 573–596.

Sterbenz, T., Csurilla, G., & Gulyás, E. (2017). Vertikális dilemmák a magyar sportban – A sportfinanszírozás hatékonyságának növelése. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 7–22.

Sterbenz, T., Csurilla, G., & Szóts, G. (2019). *A magyar élsport versenyképessége*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest.

Sterbenz, T.; Gulyás, E. (2016). *The rational untrained athlete: an attempt to resolve sport managerial dilemmas with the methods of game theory*. In: Gál, A; Kosiewicz, J; Sterbenz, T (szerk.) . Warsaw, Lengyelország: Jozef Pilsudski University of Physical Education, ISSSS, (2016) pp. 191-203.

Sterbenz, T., Gulyás, E., Juhász, G., & Csurilla, G. (2017) *Sportági elemzések 2017*. Testnevelési Egyetem

Sterbenz T., Kendelényi-Gulyás, E., Világi, K., Pajor M., Pásztor, S., Sirgely, M., Számpor, E., Troják, K., Zászkaliczky, T., & Csurilla, G. (2019). *Magyarország versenyképessége a csapatsportágakban*. In: Sterbenz, T., Csurilla, G., & Szóts, G. (2019). *A magyar élsport versenyképessége*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest.

Vörös, T. (2017). Ösztönző szabályozás a versenyrendszerek kialakításában – A kifizetési struktúra hatása a sportteljesítményre. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 23–36.

A kutatás során megjelent publikációk rövid bemutatása

- Csurilla, G., Gulyás, E., & Sterbenz, T. (2017). A brit élsport sikere mögött álló irányítási rendszer. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 37–55.

A tanulmány célja annak a vizsgálata volt, hogy a magyar sportirányítás által is sokat emlegetett brit minta, mint jó gyakorlat, hogyan épül fel és milyen struktúrában, milyen elvek szerint végzi nemzeti élsportjának irányítását. Az 1996-os kudarcot követően, amikor Nagy-Britannia egy aranyéremmel a 38. helyen végzett az éremtáblázaton, teljesen új alapokra fektetve, átgondolva építették újra sportirányítási rendszerüket, és azóta megállíthatatlanul törnek előre, olyannyira, hogy a 2012-es hazai Olimpiát követően sikerült elérniük azt, amit eddig csak nagyon kevés nemzetnek, hogy a következő Olimpián még több érmet szereztek, azaz eredményességük nemhogy csökkent, de tovább tudott növekedni.

- Gulyás, E. (2016). *Competitiveness of the Hungarian Elite Sport System*. 2015 PhD Students Research Grant Programme, IOC Olympic Studies Centre.

A tanulmány célja annak a megértése volt, hogy Magyarország miért teljesít kiemelkedően néhány sportban, valamint ennek kapcsán az élsportot irányító rendszerek és a nemzetközi sikerek közti kapcsolat feltársa volt. Az erősödő nemzetközi verseny, valamint a növekvő pénzügyi támogatások kihívások elé állítják a sportirányítási rendszereket, mivel a megnyerhető olimpiai érmek száma ezek ellenére szinte változatlan maradt.

- Gulyás, E., Sterbenz, T., & Kovács, E. (2016). Efficiency of Governmental Funding in Hungary. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 72, 41–50.

A tanulmány a magyar sportirányítási rendszer makro- és mezo-szintű elemzése által a rendszer működésének hatékonyságát vizsgálja. A növekvő nemzetközi verseny hatására önmagában a forrásnövelés nem vezet a teljesítmény javulásához, a forrásallokációs- és felhasználási mechanizmusoknak is megfelelően kell

- Kendelényi-Gulyás, E. (2018): *A magyar élsport versenyképessége és az állami finanszírozás hatékonyságának kapcsolata*. (PhD-disszertáció, Testnevelési Egyetem, 2018)

A PhD-disszertáció az élsportkutatásban úttörő SPLISS-konzorcium módszertanát használva 9 pillért vizsgálva tárta fel a magyar sportot meghatározó tényezőket. A versenyképességet három elemzési szinten (makro, mezo, mikro) elvégezve a sportirányítási rendszerek hatékonyságát értékelte. Az értekezés bemutatta, hogy a növekvő finanszírozás és az élsportsikerek között nem mutatható ki egyértelmű kapcsolat, és felhívta a figyelmet a döntéshozatali folyamatok fejlesztésére.

- Kovács, E., Gulyás, E., & Sterbenz, T. (2017). Determinants of a nation's sport performance at different mega sport events. *Society and Economy*, 39, 573–596.

A tanulmánya a nemzetközi sportsikerek mögött álló makro szintű tényezőket vizsgálja meg, külön kitérve az egyéni- és csapatsportágak közti különbségre. A cikk külön kitér az olimpiai szereplésben való változtatás nehézségeire, kevés százaléka az országoknak tudja jelentősen és hosszú távon javítani az eddigi eredményességét.

- Sterbenz, T., Csurilla, G., & Gulyás, E. (2017). Vertikális dilemmák a magyar sportban – A sportfinanszírozás hatékonyságának növelése. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 7–22.

A tanulmányban a fentiek szellemében azokat a dilemmákat foglaltuk össze, amelyek a sportirányítási, sportmenedzseri gyakorlatban tipikusan megjelennek, és a közgazdaságtan, szervezetelmélet, illetve a játékelmélet módszereivel elemezhetők. Ezután megvizsgáltuk a jelenlegi magyar sportirányítási gyakorlatot és összevetettük a modellekből levont következtetésekkel, ezáltal láthatóvá váltak azok a területek, ahol érdemes lenne a külföldi – elsősorban brit – mintára módosítani a finanszírozás szabályozó, ösztönző rendszerét.

- Sterbenz, T., Csurilla, G., & Szóts, G. (2019). *A magyar élsport versenyképessége az egyéni és csapatsportágakban működő gazdasági ösztönzők tükrében*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest.

A tanulmánykötet az OTKA kutatással kapcsolatban megjelent összes tanulmányt gyűjti össze. A nemzetközi publikációk így magyar nyelven is elérhetővé váltak, ezáltal segítve az alapkutatás eredményeinek minél szélesebb körben való megismertetését.

- Sterbenz, T.; Gulyás, E. (2016). *The rational untrained athlete: an attempt to resolve sport managerial dilemmas with the methods of game theory*. In: Gál, A; Kosiewicz, J; Sterbenz, T (szerk.) . Warsaw, Lengyelország: Jozef Pilsudski University of Physical Education, ISSSS, (2016) pp. 191-203.

A tanulmányban azokat a kérdéseket, dilemmákat foglaljuk össze, amelyek a sportmenedzseri gyakorlatban tipikusan megjelennek és az elméleti közgazdaságtan, illetve a játékelmélet módszereivel elemezhetőek. Az általános törvényszerűségekből levonjuk azokat a következtetéseket, amelyek a sportmenedzseri gyakorlatban hasznosíthatóak lehetnek és segítik a hatékonyabb szervezeti működés kialakítását.

- Sterbenz, T., Gulyás, E., Juhász, G., & Csurilla, G. (2017) *Sportági elemzések 2017*. Testnevelési Egyetem

A Sportági elemzések 2017 kutatás keretében 20 különböző egyéni sportág aktuális helyzetét mutattuk be, külön kiemelve a magyar sportolók jelenlegi és várható jövőbeli teljesítményét. Az elemzések több szempontból vizsgálták meg az egyes sportágakat, reális képet adva nemzetközi összehasonlítással a magyar sport mostani helyzetéről.

- Sterbenz T., Kendelényi-Gulyás, E., Világi, K., Pajor M., Pásztor, S., Sirgely, M., Számpor, E., Troják, K., Zászkaliczky, T., & Csurilla, G. (2019). *Magyarország versenyképessége a csapatsportágakban*. In: Sterbenz, T., Csurilla, G., & Szóts, G. (2019). *A magyar élsport versenyképessége az egyéni és csapatsportágakban működő gazdasági ösztönzők tükrében*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest.

Az elemzés a csapatsportágak hazai helyzetét vizsgálja meg és hasonlítja össze, külön kitérve a TAO támogatás bevezetése óta eltelt időszak már látható hatásait. A röplabda sportágon kívül (később csatlakozott a TAO sportágak közé) minden TAO támogatásban részesülő csapatsportág teljesítménye utánpótlás eredményeitől kezdve a felnőtt klub eredményességig összegyűjtésre és bemutatásra került.

- Vörös, T. (2017). Ösztönző szabályozás a versenyrendszerek kialakításában – A kifizetési struktúra hatása a sportteljesítményre. *Magyar Sporttudományi Szemle Különszám, A Sportirányítás gazdasági kérdései – 2017*, 23–36.

Tanulmányunkban arra kerestük az elméleti magyarázatot, hogy miért kap a legjobb aránytalanul többet a másodiknál és a harmadiknál; miért nem alakultak méltányosan a professzionális sportversenyek díjazási rendszerei. Egy mikroökonómiai modell segítségével világítottunk rá a pénzügyi ösztönzés, vagyis a díjazási struktúra sportági eredményességben betöltött kulcsfontosságú szerepére.

A kutatásban résztvevők előadásai tudományos konferenciákon, workshopokon

A kutatásban résztvevők számos alkalommal vettek részt a témában releváns külföldi konferencián, workshopon, ahol ismertették a magyar eredményeket, illetve megismerték a versenyképesség elemzésére kialakított legújabb módszereket. A partnerek közül legfontosabbak a SPLISS-konzorcium és a Gracenote cég, akikkel olyan kapcsolatot sikerült kialakítani, hogy a magyar sportirányítás döntéshozatali folyamatába is bekerülhetnek a modern értékelési eljárások.

Fiatal kutatóink külföldön az EASM (European Association for Sport Management), SESM (Sport Economics & Sport Management), hazai viszonylatban pedig az MSTT (Magyar Sporttudományi Társaság), a MET (Magyar Edzők Társasága) és a MOB (Magyar Olimpiai Bizottság) szervezésben vettek részt hasznos eszmecseréken.

A kutatással elnyert támogatási összeg egésze nem került teljesen felhasználásra részben az egyéni pályák alakulása (gyermekvállalás), részben a tervezett kutatói kör változása miatt, de a munkába bevont fiatal hallgatók aktivitása a jövőben ezt várhatóan ellensúlyozni fogja.

A kutatás legfontosabb eredményei

A kutatás több területen hozzájárult a magyar sport versenyképességének értékeléséhez. Mindenekelőtt sikerült a nemzetközi szakirodalomban alkalmazott mérési módszerek hazai bevezetése, mind a tudományos publikációk, mind az egyetemi oktatás terén. A közgazdaságtudományban bevett módszerek adaptálása a sport területére nagymértékben hozzájárul a valós folyamatok leíráshoz, tendenciák azonosításhoz és a hatékonyabb forrásallokáció feltételeinek megteremtéséhez. A nemzetközi szakirodalomban sportolók rangsorolására alkalmazott módszer (Élő-pontok, az Élő Árpád matematikus által sakkozásra kitalált rendszer) kiterjesztése más sportágakra különösen jó eszköz az egyéni karrierlehetőségek értékelésére, a sportági finanszírozási rendszerek jövőbemutató fejlesztésére.

A kutatás részeként feltártuk az utóbbi évtizedek legnagyobb javulását elérő brit-sportmodell struktúráját és javaslatot tettünk annak néhány elemének hazai bevezetésére. Különösen megfontolásra érdemesnek tartjuk az élsportfinanszírozás jövőorientáltságát, befektetés-szemléletét a magyar gyakorlatra jellemző, múltat jutalmazó rendszerrel szemben, illetve a sportágfejlesztési programok megvalósulását támogató stratégiai pozíció, a *performance director* intézményének bevezetését.

A kutatás elméleti hozzájárulásként elemezte a különböző ösztönző struktúrák jellegzetességeit és megalkotta a rosszul tervezett rendszerek következményeként kialakuló racionális edzetlenség fogalmát.

Ezenfelül a kutatás részeként, elemeként időközben megvizsgáltuk a bizonytalanság (vagy zaj) szerepét a sportban. A zaj minden olyan külső tényezőt jelent, amely nincs kapcsolatban az erőfeszítéssel, viszont a végeredményt befolyásolja. A zaj ismerete elengedhetetlen a sportirányítási

szerveknek, hiszen rendkívül eltérő az egyes sportokban, ezért fontos a beépítése a finanszírozási modellekbe.

Az elkészült PhD-disszertáció az élsportkutatásban úttörő SPLISS-konzorcium módszertanát használva 9 pillért vizsgálva tárta fel a magyar sportot meghatározó tényezőket. A versenyképességet három elemzési szinten (makro, mezo, mikro) elvégezve a sportirányítási rendszerek hatékonyságát értékelte. Az értekezés bemutatta, hogy a növekvő finanszírozás és az élsportsikerek között nem mutatható ki egyértelmű kapcsolat, és felhívta a figyelmet a döntéshozatali folyamatok fejlesztésére.

A kutatás kitért a látványsportágakban bevezetett TAO-támogatási rendszer értékelésére is, többek között megállapítva a puha költségvetési korlát újbóli elterjedésének, a pótlólagos források más bevételeket kiszorító hatását, a morális kockázat és a járadékvadászat megjelenésének veszélyét.

A kutatás úttörő módon rendszerezte és értékelte a magyar csapatsportágak helyzetét, illetve a 20 egyéni sportág esetében elemzéseket tett közzé a sportolók várható teljesítményéről. A sportáganként is kiadott elemzések a szakszövetségekkel és sportirányítási intézményekkel folytatott konzultációk alapján a magyar sport részévé váltak, és 2020-tól várhatóan megkezdődik egy olyan tudományos háttérű adatbázis építése, melynek segítségével az utánpótlás eredményektől kezdve követhetővé válnak a sportolói életpályák. Ennek segítségével a döntéshozók olyan támogató eszközt kaphatnak kézhez, ami radikálisan átalakítja és hatékonyabbá teszi az élsportfinanszírozást.

A kutatás hasznosításának és folytatásának lehetőségei

A versenyképességet meghatározó tényezők feltárása elősegíti a hatékonyabb sportirányítási modell kialakítását, a sportági elemzések pedig kijelölik a finanszírozás racionális formáit. A kutatás eredményeképp megvalósuló módszertan beépülhet az utánpótlás kiválasztás, felkészítés, versenyztetés módszereibe és hozzájárulhat az eredményes sportági szerepléshez.

A kutatás rámutatott azokra az adatokra, amelyek szisztematikus gyűjtése, elemzése tudományos összefüggések feltárását segítheti elő, a közeljövőben megvalósuló adatbázis segítségével a magyar sport versenyképessége jelentősen növelhető, illetve a módszer piaci értékesítésével bevételek generálhatóak.